

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

14. studenoga 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Autorsko pravo i srodna prava – Direktiva 2001/29/EZ – Isključiva prava umjetnika izvođača – Članak 2. točka (b) – Pravo reproduciranja – Članak 3. stavak 2. točka (a) – Stavljanje na raspolaganje javnosti – Ovlaštenje – Predmnjeva – Nacionalni sustav koji javnu ustanovu odgovornu za očuvanje i promicanje nacionalne audiovizualne baštine izuzima od obveze pribavljanja pisane suglasnosti umjetnika izvođača za iskorištavanje arhiva koji sadržavaju fiksacije izvedbi tog umjetnika izvođača”

U predmetu C-484/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Cour de cassation (Kasacijski sud, Francuska), odlukom od 11. srpnja 2018., koju je Sud zaprimio 20. srpnja 2018., u postupku

Société de perception et de distribution des droits des artistes-interprètes de la musique et de la danse (Spedidam),

PG,

GF

protiv

Institut national de l’audiovisuel,

uz sudjelovanje:

Syndicat indépendant des artistes-interprètes (SIA-UNSA),

Syndicat français des artistes-interprètes (CGT),

SUD (peto vijeće),

u sastavu: E. Regan, predsjednik vijeća, I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič (izvjestitelj) i C. Lycourgos, suci, nezavisni odvjetnik: G. Hogan,

tajnik: V. Giacobbo-Peyronnel, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 21. ožujka 2019.,

* Jezik postupka: francuski

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Société de perception et de distribution des droits des artistes-interprètes de la musique et de la danse (Spedidam) te osobe PG i GF, C. Waquet i H. Hazan, *avocats*,
- za Institut national de l’audiovisuel, Syndicat indépendant des artistes-interprètes (SIA-UNSA) i Syndicat français des artistes-interprètes (CGT), C. Caron, *avocat*,
- za francusku vladu, D. Colas, B. Fodda, D. Segoin, A.-L. Desjonquères i A. Daniel, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, É. Gippini Fournier i J. Samnadda, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 16. svibnja 2019.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. točke (b), članka 3. stavka 2. točke (a) i članka 5. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL 2001., L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Société de perception et de distribution des droits des artistes-interprètes de la musique et de la danse (u daljnjem tekstu: Spedidam) i osoba PG i GF, s jedne strane, i Instituta national de l’audiovisuel (Nacionalni audiovizualni institut, u daljnjem tekstu: INA), s druge strane, u vezi s INA-inom povredom prava umjetnika izvođača nositelji kojih su osobe PG i GF.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Uvodne izjave 9., 10., 21., 24. i 31. Direktive 2001/29 navode:

„(9) Svako usklađivanje autorskog prava i srodnih prava mora se temeljiti na visokoj razini zaštite, budući da su takva prava ključna za intelektualno stvaralaštvo. Njihova zaštita pomaže u održavanju i razvoju kreativnosti u interesu autora, umjetnika izvođača, producenata, potrošača, kulture, industrije i javnosti u cjelini. Intelektualno vlasništvo je stoga priznato kao sastavni dio vlasništva.

(10) Ako autori ili umjetnici izvođači namjeravaju nastaviti svoj kreativan i umjetnički rad, moraju dobiti odgovarajuću naknadu za korištenje svojega djela, kao što to moraju dobiti i producenti kako bi bili u mogućnosti financirati to djelo. Ulaganje potrebno za proizvodnju proizvoda kao što su fonogrami, filmovi ili multimedijalni proizvodi, i usluga kao što su usluge „na zahtjev“, značajno je. Odgovarajuća pravna zaštita prava intelektualnog vlasništva nužna je za jamčenje postojanja takve naknade i pruža mogućnost zadovoljavajućeg povrata tog ulaganja.

[...]

(21) Ovom Direktivom trebao bi se definirati opseg radnji obuhvaćenih pravom reproduciranja u odnosu na različite korisnike. To treba biti učinjeno u skladu s pravnom stečevinom Europske unije. Šira definicija ovih radnji potrebna je kako bi se osigurala pravna sigurnost na unutarnjem tržištu.

[...]

(24) Pravo stavljanja na raspolaganje javnosti predmeta zaštite iz članka 3. stavka 2. trebalo bi se tumačiti tako kao da ono obuhvaća sve radnje kojima se takav predmet zaštite stavlja na raspolaganje pripadnicima javnosti koji nisu prisutni na mjestu na kojem se obavlja radnja stavljanja na raspolaganje, i tako kao da ono ne obuhvaća nikakve druge radnje.

[...]

(31) Pravedna ravnoteža prava i interesa između različitih kategorija nositelja prava, kao i između različitih kategorija nositelja prava i korisnika predmeta zaštite mora biti osigurana. [...] Kako bi se osiguralo pravilno [dobro] funkcioniranje unutarnjeg tržišta, takve bi se iznimke i takva ograničenja trebal[i] ujednačiti definirati. Stupanj njihova usklađivanja trebao bi se temeljiti na njihovu utjecaju na nesmetano [dobro] funkcioniranje unutarnjeg tržišta.”

4 Članak 2. te direktive, naslovljen „Pravo reproduciranja”, glasi kako slijedi:

„Države članice moraju predvidjeti isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili u dijelovima:

[...]

(b) umjetnicima izvođačima, fiksacija njihovih izvedbi;

[...]”

5 Članak 3. navedene direktive, naslovljen „Pravo priopćavanja autorskog djela javnosti i pravo stavljanja drugih predmeta zaštite na raspolaganje javnosti”, u stavku 2. točki (a) propisuje:

„Države članice moraju predvidjeti isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za stavljanje na raspolaganje javnosti, žicom ili bežičnim putem, tako da im pripadnici javnosti mogu pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu:

(a) umjetnicima izvođačima, fiksacija njihovih izvedbi;

[...]”

6 Članak 5. Direktive 2001/29 navodi niz iznimaka i ograničenja isključivih prava predviđenih u člancima 2. do 4. te direktive koje države članice mogu predvidjeti u svojem nacionalnom pravu.

7 Članak 10. te direktive, naslovljen „Vremenska primjena”, propisuje:

„1. Odredbe ove Direktive primjenjuju se na sva djela i druge predmete zaštite iz ove Direktive koji su, 22. prosinca 2002., zaštićeni zakonodavstvima država članica u području autorskog prava i srodnih prava, ili koji zadovoljavaju uvjete za zaštitu prema odredbama ove Direktive ili odredbama iz članka 1. stavka 2.

2. Ova se Direktiva primjenjuje ne dovodeći u pitanje bilo koju radnju obavljenu i prava stečena prije 22. prosinca 2002.”

Francusko pravo

- 8 Člankom L 212-3 prvim stavkom Codea de la propriété intellectuelle (Zakonik o intelektualnom vlasništvu) određuje se:

„Fiksiranje izvedbe, njezino reproduciranje i priopćavanje javnosti, kao i bilo kakva zasebna uporaba zvuka i slike izvedbe, kad je bila fiksirana i za zvuk i za sliku, podliježe davanju pisanog ovlaštenja umjetnika izvođača.

To ovlaštenje i naknade na koje ono daje pravo uređuju odredbe članka L. 762-1 i L. 762-2 Codea du travail (Zakonik o radu), podložno odredbama članka L. 212-6 ovog zakonika.”

- 9 Članak L. 212-4 tog zakonika propisuje:

„Potpisivanje ugovora sklopljenog između umjetnika izvođača i proizvođača za proizvodnju audiovizualnih djela čini ovlaštenje za fiksiranje, reproduciranje i priopćavanje javnosti izvedbe umjetnika izvođača.

Ovaj ugovor određuje zasebnu naknadu za svaki oblik iskorištavanja djela.”

- 10 U skladu s člankom 49. loi n° 86-1067 du 30 septembre 1986 relative à la liberté de communication (Zakon br. 86-1067 od 30. rujna 1986. o slobodi komunikacije) (JORF od 1. listopada 1986., str. 11749.), u verziji koja proizlazi iz članka 44. Zakona br. 2006-961 od 1. kolovoza 2006. (JORF od 3. kolovoza 2006., str. 11529.) (u daljnjem tekstu: izmijenjeni članak 49.):

„[INA], državna javna ustanova industrijske i trgovačke naravi, odgovorna je za očuvanje i promicanje nacionalne audiovizualne baštine.

I. – Institut osigurava očuvanje audiovizualnih arhiva nacionalnih programskih društava i doprinosi njihovu iskorištavanju. Narav, tarife, financijski uvjeti za arhivističke usluge kao i načini korištenja tih arhiva određuju se ugovorom između instituta i svakog od predmetnih društava. Ti su ugovori odobreni odlukom ministara zaduženih za proračun i komunikacije.

II. – Institut se koristi izvadcima iz audiovizualnih arhiva nacionalnih programskih društava pod uvjetima predviđenima u specifikacijama. Po toj osnovi ima prava iskorištavanja tih izvadaka po isteku roka od jedne godine od njihova prvog emitiranja.

Institut ostaje vlasnik nosača i tehničkih materijala te nositelj prava iskorištavanja audiovizualnih arhiva nacionalnih programskih društava i društva navedenog u članku 58. koji su na njega preneseni prije objave Zakona br. 2000-719 od 1. kolovoza 2000. (o izmjeni Zakona br. 86-1067 od 30. rujna 1986. o slobodi komunikacije (JORF od 2. kolovoza 2000., str. 11903.)). Međutim, nacionalna programska društva i društvo navedeno u članku 58. zadržavaju pravo na prioritarno pravo korištenja tih arhiva, u dijelu koje se na njih odnosi.

Institut izvršava prava iskorištavanja navedena u ovom stavku uz poštovanje moralnih i imovinskih prava nositelja autorskih prava ili prava srodnih autorskim i njihovih nasljednika. Međutim, odstupajući od članka L. 212-3 i L. 212-4 Zakonika o intelektualnom vlasništvu, uvjeti iskorištavanja izvedbi umjetnika izvođača iz arhiva navedenih u ovom članku i naknade do kojih dovodi to

iskorištavanje uređeni su ugovorima sklopljenima između samih umjetnika izvođača ili organizacija zaposlenika koje ih zastupaju i instituta. Ti ugovori moraju osobito precizirati ljestvicu naknada i načine njihove isplate.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 11 INA je javna ustanova francuske države koja ima industrijsku i trgovačku narav, a koja je zadužena i za očuvanje i promicanje nacionalne audiovizualne baštine. Po toj osnovi osigurava, među ostalim, očuvanje audiovizualnih arhiva audiovizualnih proizvođača koji su nacionalna programska društva i doprinosi njihovu iskorištavanju.
- 12 Osobe PG i GF nasljednici su osobe ZV, glazbenika preminulog tijekom 1985.
- 13 Tijekom 2009. osobe PG i GF utvrdile su da je INA u svojoj trgovini na internetu bez njihova ovlaštenja stavljala na tržište videograme i fonograme koji reproduciraju djela osobe ZV izvedena tijekom razdoblja od 1959. do 1978. Iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da su te videograme i te fonograme proizvela i zatim emitirala nacionalna programska društva.
- 14 Osobe PG i GF podnijele su 28. prosinca 2009., na temelju članka L. 212-3 Zakonika o intelektualnom vlasništvu, odštetnu tužbu protiv INA-e zbog navodne povrede prava umjetnika izvođača kojih su nositelji.
- 15 Presudom od 24. siječnja 2013. Tribunal de grande instance de Paris (Okružni sud u Parizu, Francuska) prihvatio je taj zahtjev. Taj je sud smatrao, među ostalim, da primjena izmijenjenog članka 49. ne oslobađa INA-u od toga da pribavi prethodno ovlaštenje umjetnika izvođača za uporabu fiksacija njegovih izvedbi. Dakle, kolektivni ugovori predviđeni potonjom odredbom odnose se samo na utvrđivanje naknada koje se duguju za nova iskorištavanja, pod uvjetom da su dotični umjetnici izvođači dali ovlaštenje za prvo iskorištavanje. Međutim, u ovom slučaju INA nije dokazala postojanje takvog ovlaštenja. Presudom od 11. lipnja 2014. Cour d’appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu, Francuska), pred kojim je INA podnijela žalbu, potvrdio je u bitnom prvostupanjsku presudu.
- 16 Cour de cassation (Kasacijski sud, Francuska) presudom od 14. listopada 2015. djelomično je ukinuo presudu Coura d’appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu). Taj je sud istaknuo da je taj žalbeni sud pogriješio smatrajući da je primjena režima odstupanja podlijegala dokazu da je umjetnik izvođač dao ovlaštenje za prvo iskorištavanje svoje izvedbe, dodajući time uvjet koji zakon nije uključivao.
- 17 Presudom od 10. ožujka 2017., koja je donesena u ponovnom postupku nakon kasacijskog postupka, Cour d’appel de Versailles (Žalbeni sud u Versaillesu, Francuska) odbio je zahtjev osoba PG i GF. Naime, taj je sud u biti smatrao da se izmijenjenim člankom 49. uspostavlja obična predmnjeva o postojanju prethodne suglasnosti umjetnika izvođača koja se može oboriti i da se njime stoga ne dovodi u pitanje isključivo pravo umjetnika izvođača. Ugovori sa sindikalnim organizacijama iz navedenog članka ne dodjeljuju im pravo „davanja ovlaštenja i zabrane”, koje pripada umjetniku izvođaču, nego im je jedini cilj odrediti njegovu naknadu.
- 18 Osobe PG i GF kao i Spedidam, koji je dobrovoljno intervenirao pred Cour d’appel de Versailles (Žalbeni sud u Versaillesu), podnijeli su žalbu protiv te presude pred sudom koji je uputio zahtjev. Taj sud navodi da ima dvojbe u pogledu usklađenosti pravnog sustava iz izmijenjenog članka 49. s člancima 2., 3. i 5. Direktive 2001/29.

- 19 U tim je okolnostima Cour de cassation (Kasacijski sud, Francuska) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Trebali li članak 2. točku (b), članak 3. stavak 2. točku (a) i članak 5. Direktive 2001/29 tumačiti na način da im nije protivno to da se nacionalnim pravilima, poput onog iz [izmijenjenog] članka 49., uvede, u korist [INA-e], korisnika prava iskorištavanja nacionalnih programskih društava na audiovizualnim arhivima, derogativni režim koji predviđa da uvjeti iskorištavanja izvedbe umjetnika izvođača i naknade koje daje to iskorištavanje budu uređene ugovorima sklopljenim između samih umjetnika izvođača ili organizacija zaposlenika koje zastupaju umjetnike izvođače i tog instituta, pri čemu ti ugovori moraju osobito precizirati ljestvicu naknada i načine isplate tih naknada?”

Vremenska primjena Direktive 2001/29

- 20 Kao što je to navedeno u točki 13. ove presude, predmetne snimke napravljene su tijekom razdoblja od 1959. do 1978.
- 21 U skladu s njezinim člankom 10. stavkom 1., odredbe Direktive 2001/29 primjenjuju se na sva djela i druge predmete zaštite iz te direktive koji su 22. prosinca 2002. zaštićeni zakonodavstvima država članica u području autorskog prava i srodnih prava ili koji zadovoljavaju uvjete za zaštitu prema odredbama iste direktive ili odredbama iz njezina članka 1. stavka 2. U članku 10. stavku 2. Direktive 2001/29 pojašnjava se da se ona primjenjuje „ne dovodeći u pitanje bilo koju radnju obavljenu i prava stečena prije 22. prosinca 2002.”.
- 22 Dok su INA i francuska vlada na raspravi istaknuli da Direktiva 2001/29 nije primjenjiva *ratione temporis* na spor u glavnom postupku, pri čemu francuska vlada navodi kako se čini da je INA mnogo prije 22. prosinca 2002. raspolagala pravima na predmetnim snimkama, Spedidam je naveo da INA nije raspolagala pravom stečenim prije tog datuma.
- 23 Na sudu koji je uputio zahtjev jest da utvrdi mogu li se i u kojoj mjeri stranke u glavnom postupku pozvati na moguća stečena prava ili radnje obavljene prije 22. prosinca 2002., na koje nipošto ne mogu utjecati odredbe Direktive 2001/29.

O prethodnom pitanju

- 24 Najprije valja istaknuti da, što se tiče pravnog konteksta ovog predmeta, iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da, u skladu s člankom L. 212-3 Zakonika o intelektualnom vlasništvu, fiksacija njegove izvedbe, njezino reproduciranje i priopćavanje javnosti podliježu davanju pisanog ovlaštenja umjetnika izvođača. U skladu s člankom L. 212-4 tog zakonika, potpisivanje ugovora između umjetnika izvođača i proizvođača za proizvodnju audiovizualnog djela predstavlja ovlaštenje za fiksiranje, reproduciranje i priopćavanje javnosti izvedbe umjetnika izvođača.
- 25 Zakon br. 2006/961 od 1. kolovoza 2006. izmijenio je članak 49. točku II. Zakona o slobodi komunikacije predviđajući, među ostalim, s jedne strane, da se „institut [...] koristi izvadcima iz audiovizualnih arhiva nacionalnih programskih društava pod uvjetima predviđenima u specifikacijama” i da „po toj osnovi ima prava iskorištavanja tih izvadaka po isteku roka od jedne godine od njihova prvog emitiranja” kao i da su, s druge strane, „odstupajući od članka L. 212-3 i L. 212-4 Zakonika o intelektualnom vlasništvu, uvjeti iskorištavanja izvedbi umjetnika izvođača iz arhiva navedenih u ovom članku i naknade do kojih dovodi to iskorištavanje uređeni ugovorima sklopljenima između samih umjetnika izvođača ili organizacija zaposlenika koje ih zastupaju i instituta” i da „ti ugovori moraju osobito precizirati ljestvicu naknada i načine isplate tih naknada”.

- 26 Iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da osobe PG i GF te Spedidam smatraju da se izmijenjenim člankom 49. uspostavlja sustav iznimki, koji nije u skladu s člankom 5. Direktive 2001/29, u odnosu na isključiva prava umjetnika izvođača iz članka 2. točke (b) i članka 3. stavka 2. točke (a) te direktive jer INA-i omogućava da na svojoj internetskoj stranici ponudi preuzimanje izvedbi takvih umjetnika izvođača uz naplatu a da pritom ne mora dokazati njihovo ovlaštenje za takvu uporabu.
- 27 Suprotno tomu, INA smatra da se tim člankom ne utvrđuje ni iznimka ni ograničenje isključivih prava umjetnika izvođača, s obzirom na to da se on ograničava na uređenje pravila o dokazivanju tih prava uvođenjem oborive predmnjeve o prijenosu prava iskorištavanja umjetnika izvođača u korist INA-e, koja joj omogućuje da ne mora dokazivati postojanje pisanog ovlaštenja ili ugovora o radu iz članaka L. 212-3 i L. 212-4 Zakonika o intelektualnom vlasništvu. INA dodaje da je na temelju izmijenjenog članka 49. sklopila kolektivne ugovore s organizacijama zaposlenika koje predstavljaju umjetnike izvođače, a kojima se određuju uvjeti iskorištavanja njihovih izvedbi i njihova naknada.
- 28 S obzirom na ta razmatranja, valja podsjetiti na to da su, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, u okviru postupka predviđenog člankom 267. UFEU-a, funkcije Suda i suda koji je uputio zahtjev međusobno jasno odvojene i da je isključivo potonji nadležan za tumačenje nacionalnog zakonodavstva (presuda od 15. siječnja 2013., Križan i dr., C-416/10, EU:C:2013:8, t. 58. i navedena sudska praksa).
- 29 Stoga nije na Sudu da u okviru prethodnog postupka odlučuje o tumačenju nacionalnih odredaba. Naime, Sud je u okviru podjele nadležnosti između sudova Unije i nacionalnih sudova dužan uzeti u obzir činjenični i pravni okvir unutar kojeg su postavljena prethodna pitanja, kako je određen odlukom kojom se upućuje prethodno pitanje (vidjeti u tom smislu presudu od 21. listopada 2010., Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, t. 22. i navedenu sudska praksu).
- 30 Također valja podsjetiti na ustaljenu sudska praksu Suda prema kojoj su nacionalni sudovi prilikom primjene nacionalnog prava dužni, koliko je to moguće, tumačiti unutarnje pravo u skladu s tekstem i ciljem direktive o kojoj je riječ, kako bi se postigao njome predviđen rezultat i postupilo u skladu s člankom 288. trećim stavkom UFEU-a. Naime, ta obveza usklađenog tumačenja nacionalnog prava inherentna je sustavu UFEU-a jer omogućuje nacionalnim sudovima da osiguraju, u okviru svojih nadležnosti, potpunu učinkovitost prava Unije prilikom rješavanja sporova koji se pred njima vode (presuda od 24. siječnja 2012., Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, t. 24. i navedena sudska praksa).
- 31 U odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da INA, koja je, kao što je to navedeno u točki 11. ove presude, zadužena za očuvanje i promicanje nacionalne audiovizualne baštine, nije bila u mogućnosti iskorištavati dio svojeg fonda jer taj institut u spisima produkcije predmetnih programa nije imao ugovore o radu sklopljene s dotičnim umjetnicima izvođačima. Budući da nema pisano ovlaštenje – koje je predviđeno člankom L. 212-3 Zakonika o intelektualnom vlasništvu – umjetnika izvođača ili njihovih nasljednika, identifikacija i pronalazak kojih su mogli biti vrlo teški odnosno nemogući, kao ni ugovor o radu sklopljen s proizvođačima takvih programa, INA se nije mogla pozvati na predmnjevu o postojanju ovlaštenja iz članka L. 212-4 Zakonika o intelektualnom vlasništvu.
- 32 Sud koji je uputio zahtjev dodaje da je, kako bi se INA-i omogućilo da ispuni svoju zadaću pružanja javne usluge, Zakonom br. 2006/961 od 1. kolovoza 2006. izmijenjen članak 49. stavak II. Zakona o slobodi komunikacija, u smislu navedenom u točki 24. ove presude. Taj sud osim toga navodi da nacionalni propis iz glavnog postupka ne ulazi u područje primjene nijedne od iznimki i ograničenja koje države članice mogu propisati na temelju članka 5. Direktive 2001/29.
- 33 Osim toga, kao što je to istaknuto u točkama 15. do 17. ove presude, dok su Tribunal de grande instance de Paris (Okružni sud u Parizu) i Cour d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu) presudili da izmijenjeni članak 49. ne oslobađa INA-u od toga da pribavi prethodno ovlaštenje umjetnika izvođača za uporabu fiksacija njegovih izvedbi, Cour de cassation (Kasacijski sud), kojemu je podnesena žalba, smatrao je u biti da primjena „derogativnog” sustava iz glavnog postupka nije bila uvjetovana dokazom

o postojanju ovlaštenja umjetnika izvođača za prvo iskorištavanje njegove izvedbe. Slijedom toga, Cour d'appel de Versailles (Žalbeni sud u Versaillesu), čija je presuda predmet žalbe u kasacijskom postupku pred sudom koji je uputio zahtjev, tumačio je taj izmijenjeni članak 49. kao da se njime u korist INA-e uspostavlja obična predmnjeva o postojanju prethodne suglasnosti umjetnika izvođača za komercijalno iskorištavanje fiksacija njegovih izvedbi koje se nalaze u njezinim arhivima.

- 34 U tim okolnostima valja smatrati da svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 2. točku (b) i članak 3. stavak 2. točku (a) Direktive 2001/29 tumačiti na način da im se protiv nacionalno zakonodavstvo koje u području iskorištavanja audiovizualnih arhiva ustanove koja je u tu svrhu određena uspostavlja oborivu predmnjevu o postojanju ovlaštenja umjetnika za fiksiranje i iskorištavanje njegove izvedbe, ako je taj umjetnik izvođač sudjelovao u snimanju audiovizualnog djela u svrhu njegove radiodifuzije.
- 35 U skladu s člankom 2. točkom (b) i člankom 3. stavkom 2. točkom (a) Direktive 2001/29, države članice umjetnicima izvođačima za fiksaciju njihovih izvedbi moraju predvidjeti isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za reproduciranje i priopćavanje javnosti.
- 36 Najprije valja istaknuti da se zaštita koju te odredbe dodjeljuju umjetnicima izvođačima mora široko tumačiti (vidjeti po analogiji presudu od 16. studenoga 2016., Soulier i Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, t. 30. i navedenu sudsku praksu). Naime, kao što je to navedeno u uvodnim izjavama 21. i 24. Direktive 2001/29, potrebno je, s jedne strane, radnjama obuhvaćenima pravom reproduciranja dati široku definiciju kako bi se osigurala pravna sigurnost na unutarnjem tržištu. S druge strane, pravo na stavljanje na raspolaganje javnosti predmeta zaštite iz članka 3. stavka 2. točke (a) te direktive treba shvatiti na način da obuhvaća sve radnje stavljanja na raspolaganje javnosti koja nije prisutna u mjestu prvotnog stavljanja na raspolaganje javnosti.
- 37 Stoga tu zaštitu treba shvatiti, među ostalim, po uzoru na zaštitu autorskim pravom, u smislu da se ne ograničava na uživanje prava zajamčenih člankom 2. točkom (b) i člankom 3. stavkom 2. točkom (a) Direktive 2001/29, nego da obuhvaća i ostvarivanje navedenih prava (vidjeti u tom smislu presudu od 16. studenoga 2016., Soulier i Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, t. 31.).
- 38 Također valja podsjetiti na to da su prava koja se umjetnicima izvođačima jamče člankom 2. točkom (b) i člankom 3. stavkom 2. točkom (a) Direktive 2001/29 preventivne naravi, na način da svaka radnja reproduciranja ili stavljanja na raspolaganje javnosti fiksacija njihovih izvedbi zahtijeva njihovu prethodnu suglasnost. Iz toga proizlazi da se svako korištenje treće osobe takvim predmetima zaštite bez takve prethodne suglasnosti mora smatrati povredom autorskih prava na tom djelu, ne dirajući time u iznimke i ograničenja koji su iscrpno navedeni u članku 5. Direktive 2001/29 (vidjeti u tom smislu presude od 16. studenoga 2016., Soulier i Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, t. 33. i 34. i od 7. kolovoza 2018., Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, t. 29. i navedenu sudsku praksu).
- 39 Takvo tumačenje u skladu je s ciljem visoke razine zaštite prava umjetnika izvođača, na koju upućuje uvodna izjava 9. Direktive 2001/29, kao i s potrebom da se umjetnicima izvođačima jamče odgovarajuće naknade za korištenje fiksacija njihovih izvedbi kako bi im se omogućilo da nastave svoj kreativan i umjetnički rad, koja se, u biti, ističe u uvodnoj izjavi 10. te direktive.
- 40 S obzirom na to, kao što je to Sud već istaknuo u svojoj presudi od 16. studenoga 2016. u predmetu Soulier i Doke (C-301/15, EU:C:2016:878, t. 35.) u vezi s isključivim autorskim pravima, članak 2. točka (b) i članak 3. stavak 2. točka (a) Direktive 2001/29 ne preciziraju način na koji se mora očitovati prethodna suglasnost umjetnika izvođača, tako da se te odredbe ne mogu tumačiti na način da se njima nalaze da takva suglasnost nužno bude izražena u pisanom ili izričitom obliku. Naprotiv, valja smatrati da navedene odredbe omogućuju i prešutno očitovanje suglasnosti, pod uvjetom da su, kao što je to Sud podsjetio u točki 37. iste presude, uvjeti u kojima se prešutna suglasnost može dati točno određeni, kako se samom načelu autorove prethodne suglasnosti ne bi oduzeo učinak.

- 41 U ovom slučaju, kao što je to istaknuto u točkama 31. do 33. ove presude, izmijenjenim člankom 49. u odnosu na umjetnika izvođača koji sudjeluje u realizaciji audiovizualnog djela utvrđuje se oboriva predmnjeva u korist INA-e o postojanju ovlaštenja tog umjetnika izvođača za fiksaciju i iskorištavanje njegove izvedbe, što omogućava uklanjanje zahtjeva iz članka L. 212-3 Zakonika o intelektualnom vlasništvu da je za takvu uporabu potrebno raspolagati pisanim ovlaštenjem navedenog umjetnika izvođača.
- 42 U tom pogledu najprije valja istaknuti da je umjetnik izvođač koji sam sudjeluje u realizaciji audiovizualnog djela u svrhu njegove radiodifuzije nacionalnih programskih društava i koji je stoga prisutan na mjestu snimanja takvog djela u tu svrhu, s jedne strane, svjestan namjeravane uporabe te izvedbe (vidjeti po analogiji presudu od 16. studenoga 2016., Soulier i Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, t. 43.) i, s druge strane, da realizira svoju izvedbu u svrhu takve uporabe, tako da je dopušteno smatrati, ako ne postoje dokazi o suprotnom, da je tim sudjelovanjem odobrio fiksaciju navedene izvedbe i njezino iskorištavanje.
- 43 Nadalje, u mjeri u kojoj propis o kojem je riječ u glavnom postupku umjetniku izvođaču ili njegovim nasljednicima omogućuje dokazivanje da on nije pristao na kasnije iskorištavanje svoje izvedbe, predmnjeva iz točke 34. ove presude je oboriva. Stoga, s obzirom na to da se tim propisom samo odstupa od zahtjeva o pisanom ovlaštenju umjetnika izvođača iz članka L. 212-3 Zakonika o intelektualnom vlasništvu, koji, međutim, nije predviđen pravom Unije, navedeni se propis odnosi samo na uređenje načina dokazivanja postojanja takvog ovlaštenja.
- 44 Naposljetku, takva predmnjeva omogućuje očuvanje pravedne ravnoteže prava i interesa različitih kategorija nositelja prava, navedene u uvodnoj izjavi 31. Direktive 2001/29. Konkretno, kao što se to u biti navodi u uvodnoj izjavi 10. te direktive, kako bi umjetnici izvođači mogli nastaviti svoj kreativan i umjetnički rad, moraju dobiti odgovarajuću naknadu za korištenje fiksacija svojih izvedbi, kao što to moraju dobiti i producenti za financiranje tog rada. Međutim, u ovom slučaju, s obzirom na to da INA u svojim arhivima nema pisana ovlaštenja umjetnika izvođača ili njihovih nasljednika ili ugovore o radu koje su oni sklapali s proizvođačima predmetnih audiovizualnih programa, taj institut ne bi mogao iskoristiti dio svojeg fonda, što bi naštetilo interesima drugih nositelja prava – kao što su to realizatori predmetnih audiovizualnih djela, njihovi proizvođači, odnosno nacionalna programska društva, u čiji pravni položaj stupa INA – ili i drugih umjetnika izvođača koji su možda sudjelovali u izvedbama u okviru realizacije istih djela.
- 45 Takva predmnjeva ni u kojem slučaju ne može utjecati na pravo umjetnika izvođača za dobivanje odgovarajuće naknade za korištenje fiksacija svojih izvedbi.
- 46 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da članak 2. točku (b) i članak 3. stavak 2. točku (a) Direktive 2001/29 treba tumačiti na način da im se ne protivi nacionalno zakonodavstvo koje u području iskorištavanja audiovizualnih arhiva ustanove koja je u tu svrhu određena uspostavlja oborivu predmnjevu o postojanju ovlaštenja umjetnika izvođača za fiksiranje i iskorištavanje njegove izvedbe, ako je taj umjetnik izvođač sudjelovao u snimanju audiovizualnog djela u svrhu njegove radiodifuzije.

Troškovi

- 47 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (peto vijeće) odlučuje:

Članak 2. točku (b) i članak 3. stavak 2. točku (a) Direktive 2001/29 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu treba tumačiti na način da im se ne protivi nacionalno zakonodavstvo koje u području iskorištavanja audiovizualnih arhiva ustanove koja je u tu svrhu određena uspostavlja oborivu predmnjevu o postojanju ovlaštenja umjetnika izvođača za fiksiranje i iskorištavanje njegove izvedbe, ako je taj umjetnik izvođač sudjelovao u snimanju audiovizualnog djela u svrhu njegove radiodifuzije.

Potpisi